

290 piny: že myšlenka jednotlivcova sílí a tříbí se na myšlence hromadné a že myslit ve sboru jest zrovna tak krásné jako zpívat ve sboru. Práce umělecká má tu vedle kouzla sobě vlastního i celé posvěcení krásného divadla a líbezně melodické hry.

Zikmunda Wintra Sebrané spisy

Soubory literárních děl, tak četné v poslední době v naší literatuře, rozmnoženy jsou o nové sebrání Wintrovo, jehož leží přede mnou první dva sešity, vydané nákladem Ottovým. Sebrané spisy Wintrovy obejmou celou beletrii i kulturně historické črty, obrázky a studie spisovatelovy, takže vyloučeny budou jen autorovy veliké kulturně historické monografie rázu naukového. Z předmluvy, kterou předelal tomuto souboru Zikmund Winter, jest patrné, že nevidí těžiště svého životního díla v tvorbě básnické a umělecké, nýbrž že cítí dobře obojakost a dvojakost své práce, roztržené mezi stránku naukovou a beletristickou. Winter jako beletrista byl u nás v poslední době patrně přeceněn, byv stavěn nad Jiráska. Soud ten nebude možno držeti a Sebrané spisy podnítí dříve nebo později jeho revisi. Barvitý starý jazyk i autentický detail neobyčejně živý a pitoreskní způsobil toto přecenění umělecké a básnické části díla Wintrova. Ale to jsou podružnosti, kterým nedrží rovnováhu vlastní tvůrčí síly autorovy: kompozice celková, dramatický rytmus, stavba ideová i figurová, perspektivně bohatství a hloubka. Campanus ukázal nesporně nedostatek uměleckých a básnických sil Wintrových pro velikou románovou kompozici a vymezil význam jeho na drobný, barvitý, často groteskní žánr; a zde podal Winter jedině práce, které plně zmohl a jež působí tedy esteticky uspokojivě. Autor sám s milou skromností posílá své spisy do českého světa „s nadějí, i když v myslí čtoucích neuvedou moderní sensace, že jim prostá vypravování alespoň zkrátí dlouhé zimní večery“. Sebrané spisy Wintrovy seřazeny jsou chronologicky po době svého vzniku; počátek činí Rakovnické obrázky.

Pan Arnošt Dvořák

chtěl opravdu pokračovati, jak vykládal v Národních listech 11. prosince, v diskusi o významu svého Václava IV.¹ a já opravdu odmítl jsem uveřejnění toto pokračování, ale ne z důvodů, které vypisuje p. Dvořák ve svém zaslání, nýbrž proto, že by to bylo zbytečné mrhání času i místa. Z nového pokračování p. Dvořákova

1 - [Srov. zde str. 102—105.]

poznal jsem definitivně, že p. Dvořák nechápe dosahu mých výtek a proti mé kritice stylové a formové namítá věci látkové, zcela vnější a zcela lhostejné pro náš spor. Takto mohli bychom pokračovati i já i on v diskusi bez užitku ještě několik sešitů Noviny — proto vrátil jsem mu jeho rukopis, jsa přesvědčen, že jsem pro kritické poznání a ocenění jeho dramatu učinil víc, než může slušně žádati. Je-li čemu se usmátí v našem sporu, jest to, ujišťuji p. Dvořáka, jen to, že *on* klade na kritika požadavek znalosti českého prostředí — *on*, který dává bojovati bitvu grunwaldskou pro kalich a který tak trapně nepochopil ani charakteru ani životních motivů největších figur českých, Žižky a mistra Jana Husi, jak dokázal historik odborník. Zde opravdu jest možno jen se usmát. Moje kritika Václava IV. byla stylová a formová; pokud bylo třeba doplniti ji kritikou látkovou, stalo se to článkem dobrého historického badatele a přitom i dobrého literárního znatele. Tím vypořádala se Novina úplně s dílem p. Dvořákovým a není příčiny vraceti se k němu.

Nakonec vyvracím tvrzení p. Dvořákovy, jako bych ho byl vyzval k diskusi. Pan Dvořák navštívil mne *sua sponte*, nevyzván jsa a nepozván poesi, v mém bytě v neděli 30. října o 11. hodině dopolední, aby požádal mne o místo k obraně v tomto listě.

Pan Arnošt Dvořák a věcná diskuse

Pan Dvořák uveřejnil v Přehledu 20. ledna „přípis“, v němž svým způsobem útočí na Novinu, jako by křivdila jemu i jeho dramatu a vedla si v kritice i v diskusi vůči němu neloyálně. Poslal jsem následující řádky vysvětlení a odpovědi redakci Přehledu, který se několikrát prohlásil orgánem diskusním a připouštěl rád ke slovu obojí stranu i v otázkách mnohem menšího významu, než je otázka tato. Ale mimo nadání odmítla redakční rada uveřejnění mé odpovědi, ztotožnivši se tak s p. Dvořákem. Otiskují zde tedy svou odpověď jako dvakrát zajímavý dokument české literární loyality. —

1. Napsal jsem — abych začal věcmi vnějšími —, že pan Dvořák mne navštívil, aby mne požádal o místo k obraně v Novině, a na tom trvám. A mám pro to i důkaz. K rukopisu jeho repliky připsal jsem totiž: „Pan dr Arnošt Dvořák *požádal* mne o uveřejnění těchto řádků.“ Tuto poznámku četl p. Dvořák v korektuře i v 1. sešitě Noviny a *neprotestoval* proti ní. Jak by to bylo možné, kdyby poznámka ta obsahovala nepravdu?

2. Naznačil jsem již a zde dokládám znova, že p. Dvořákovy rozklady o „zlidovění“ dramatu jsou pouhé floskule a příliš laciná omluva pro vážné básnické a umělecké nedostatky jeho hry. Pan Dvořák dělá dnes ze zlidovění dramatu „krutý problém všech dramatiků dnešních mezi Londýnem a Moskvou“. Pan Dvořák vyzná se v umění jak másti čtenáře. Těch několik opravdových básníků dramatických, jež zná dnes Evropa, nestará se o tento překrutný problém, poněvadž ví, že „řešiti“ jej není v moci jednotlivcově; roztržka mezi lidem a vysokou poesií jest osudným následkem věků a věků a vyrovnat ji mohl by jen celý změněný běh moderní civilizace. Těch několik opravdových básníků stará se o to, čemu měl také pan Dvořák věnovat zvýšené úsilí: o tvorbu *zákonně stylové* básně dramatické. A to je také problém tak opravdový, že kdo se o něj jen pokusí, tomu znechutí se již samy

sebou laciné žerty, v nichž si libuje p. Dvořák. Mluvíti o jakési „lidovosti“ antické tragedie pokládám také za nečasný vtíp. Antická tragedie nemá nic společného s „lidovostí“, jak rozumíme tomu slovu dnes. Antická tragedie jest útvar *národní*, ale v aristokratickém, výlučném smyslu slova; umělecké dílo nejpřísněji *vázané* formy, obklopené a tísňené nejrůznějšími neústupnými konvencemi.

Usmát mohl jsem se jen požadavku páně Dvořákovy, aby Novina „rozřešila“ ten překrutný problém zlidovění dramatu. Jsou sice požadavky, které počívají svou neskromností, ale „pyšné naděje šována“ nesmí v nich zabřídát v holou a pustou pošestilost. Stejným právem mohl bych já žádat pak od p. Dvořáka, aby mně „rozřešil“ t. zv. problém perpetua mobile. Ostatně: kdyby „krutý problém“ ten rozřešila Novina, co zbylo by na p. Dvořáka? A za nic na světě nechtěl bych připravit ho o kolumbovskou slávu, třebaš šlo jen o pouhou nevinnou slovní donquijotiádu.

3. Pan Dvořák jest i mistr v zkrucování věcných posic. V prvotním článku v Novině nazval jsem královský sen, který dává snít p. Dvořák svému Václavovi, „skromný a šedý“ — rozuměj se stanoviska básně dramatické. Pan Dvořák namítl proti tomu: „Snad bych se odhodlal jej tak nazvati, kdybych byl na př. Japonce, nepoznavši nikdy českého smutku.“ (Novina, 2. sešit.) Zde tedy „český smutek“ měl býti jakousi rozhodující instancí, která mění původní a správný (to přiznával i p. Dvořák) soud estetický.

Takovou argumentaci nazval jsem ve své replice *ne* „ohydným vlastenčením“, jak si dnes s průhlednou tendencí upravuje můj text p. Dvořák, nýbrž „ohydným *zlozvukem*“, který se nemá vyskytnout ve věcné diskusi. „Český smutek“ jest argument sentimentální, ale ne argument estetický. „Český smutek“ neudělá ze špatného díla uměleckého dobré dílo. Napsal jsem o tom v Novině:

„Básnická velikost jest cosi, co platí pro Japonce jako pro Čecha, — jest cosi, co se soudí vnitřními kritérii theoretickými, a ne zřeteli praktického utilismu. Že konkrétní historický čin Václavův — dekret Kutnohorský — byl nám s prospěchem, o tom není diskuse. Nejde však o toto historické *faktum*, nýbrž o stupeň zákonnosti a síly Vaší básnické *vise*, Vaší *tvorby*. Neračte tedy mísit tuto dvojí oblast zcela různorodou.“

Co na to p. Dvořák?

V Národních listech 11. prosince zkroutil zcela naše posice, aby unikl z dilematu. Z „českého smutku“ učinil sans gène české *prostředí* a napsal doslova: „Nekoketují s vlasteneckým citem, jestliže žádám od Japonce, aby seznal české *prostředí*, chce-li pochopiti českou poesii, nekoketují s vlasteneckým citem, žádám-li totéž ještě přísněji a detailněji od českého kritika —“ a dnes v Přehledě mluví již p. Dvořák o mně jako o „nějakém Japonci, který nemá ponětí o českém *prostředí*...“

Tam vede prosím „český smutek“! Ba ano, jest to opravdu český smutek a česká bída, smí-li se takto argumentovat. To není dialektika, to je *rabulistika*.

— Za to, že jsem nepřipustil činit z „českého smutku“ estetické kritérium, stal jsem se „Japoncem, který nemá ponětí o českém *prostředí*“.

Tomu říká p. Dvořák diskuse! Tak si ji představuje. Z českého smutku obratem ruky udělat české *prostředí*, z ohydného *zlozvuku* udělat ohydné *vlastenčení* — račte s ním diskutovat, komu je libo, ale já, můj ty český smutku, skládám zbraně.